

Maksimilijan I. Habsburški

Merdžan, Vlaho

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:152750>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-17**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Dvopredmetni sveučilišni preddiplomski studij povijesti i pedagogije

Vlaho Merdžan

MAKSIMILIJAN I. HABSBURŠKI

Završni rad

Mentor : doc. dr. sc. Danijel Jelaš

Osijek, 2021.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Sveučilišni preddiplomski dvopredmetni studij Pedagogije i Povijesti

Vlaho Merdžan

MAKSIMILIJAN I. HABSBURŠKI

Završni rad

Znanstveno područje humanističkih znanosti, znanstveno polje povijesti, znanstvena
grana hrvatske i svjetske srednjovjekovne povijesti

Mentor : doc. dr. sc. Danijel Jelaš

Osijek, 2021.

IZJAVA

Izjavljujem sa punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni. Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja

Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 3. rujna 2021.

Vladimir Mestrovic, 27907220739

Sažetak

Maksimilijan I. Habsburški je bio treći habsburški vladar Svetog Rimskog Carstva, naslijedivši svog oca Fridrika III. Vladavina Maksimilijana kao austrijskog nadvojvode, kao cara Svetog Rimskog Carstva te kao starješine habsburške dinastije se može smatrati prekretnicom srednjoeuropskog srednjeg vijeka i novog vijeka. Za Maksimilijana se smatra da je on odgovoran za uspon habsburške dinastije kao jedne od najmoćnijih vladarskih obitelji Europe, zahvaljujući njegovoj uspješnoj politici i ženidbenim vezama. Osigurao je svojim nasljednicima prostrane dijelove Europe, kao što su Sicilija, Sardinija, Kastilja, Aragon, Burgundija, Niske Zemlje, Napulj, Ugarska, Austrija, Češka i Sveto Rimsko Carstvo i to većinu njih bez vojnog sukoba. Njegovim nasljeđivanjem Austrije završena je podijeljena vladavina austrijskih zemalja od strane raznih pobočnih grana dinastije Habsburg. Habsburzi postaju definitivna najmoćnija dinastija u Svetom Rimskom Carstvu, nakon razdoblja kada su se smatrale najmoćnijima Wittelsbach i Luksemburška dinastija. Maksimilijanova vladavina je bila obilježena sukobom sa Francuskom za prevlast u Europi, što će u kasnijim razdobljima natjerati francuske kraljeve čak i u savez sa Osmanlijama. U njemačkoj povijesti početak njegove vladavine označava početak nacionalne moderne povijesti. U radu će se pomoću odabrane literature pokušati ilustrirati detaljnije njegova politika prema različitim akterima srednjoeuropske politike, odnosno prema drugim vladarskim obiteljima i državama. Radi konteksta će se opisati i njegov raniji život te stanje u Austriji i Svetome Rimskom Carstvu prije Maksimilijanova rođenja odnosno prije 1459. godine.

Ključne riječi : Maksimilijan I., dinastija Habsburg, Austrijsko Nadvojvodstvo, Sveto Rimsko Carstvo,

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Dinastija Habsburg na prijelazu iz 14. u 15. stoljeće	2
3. Rani život i mladost.....	4
4. Ženidbene veze.....	5
4.1 Marija Burgundska.....	5
4.2 Anja od Bretanje	6
4.3 Bianca Maria Sforza	7
5. Upravljanje Carstvom	8
6. Odnosi prema kastiljskim i aragonskim krunama.....	10
7. Uloga u talijanskim ratovima.....	12
8. Pretenzije prema istoku.....	14
9. Smrt i ostavština	16
10. Zaključak	17
Literatura.....	18
Prilozi.....	19

1. Uvod

15. stoljeće u Europi se smatra prekretnicom povijesnog razdoblja, točnije prijelaz iz srednjeg vijeka u novi vijek. Pad Carigrada, Kolumbova otkrića te pojava humanizma i renesanse se smatraju kao jedni od glavnih kriterija za omeđivanje ovih dvaju razdoblja. Također su se počele isticati osobe i dinastije koje će promijeniti tijek europske, pa i svjetske povijesti. Jedna od tih osoba je Maksimilijan I. Habsburški, „Posljednji vitez“, te se on može uzeti kao osoba koja je bila u središtu ovih promjena na regionalnoj i kontinentalnoj političkoj razini Europe. Cilj ovog rada jest ilustrirati glavne događaje vezane uz Maksimilijanovu vladavinu i dinastičku politiku zbog koje su se Habsburzi uzdigli kao jedna od najjačih vladarskih obitelji Europe. Opisati će se i neke geopolitičke težnje koje je Maksimilijan I. htio realizirati za vrijeme svoje vladavine te odnosi sa određenim srednjovjekovnim državama i vladarskim dinastijama. Također će biti ukratko prikazana i njegova unutarnja politika i način vladavine.

Povijest Habsburgovaca je dosta istraživana tema u sklopu više nacionalnih povijesti. Što se tiče povijesti Svetog Rimskog Carstva i dinastije Habsburg koristit će se djela Johna S. C. Abotta i Joachima Whaleyja, kojima je glavni sadržaj usmjeren na povijest Habsburgovaca (Abott) i povijest vladara i njihove vladavine Svetog Rimskog Carstva (Whaley). Između ostalih izvora koristiti će se i literatura koja se usmjerava na španjolsku povijest (djela Ruiza i Prescottta). Tema ovog rada bi mogla dati dio objašnjenja kako su Habsburgovci počeli biti najistaknutija europska vladarska obitelj, a kao konvencionalan početak se može uzeti Maksimilijan I. Struktura ovog rada se sastoji od pregleda povijesti dinastije Habsburg nekoliko generacija prije Maksimilijana, onda kratko poglavlje o njegovoj mladosti i roditeljima, zatim će se pažnja obratiti na njegove supruge i djecu koji su Maksimilijanov važan politički instrument, te na njegovu unutarnju politiku i vladavinu Svetog Rimskog Carstva u kojoj će se pokušati opisati njegove ambicije. U sljedeća tri poglavlja će se pokušati objasniti Maksimilijanovo političko i dinastičko djelovanje na područjima oko njegovog Carstva odnosno sa monarhijama koje su graničile sa Francuskom, u to vrijeme najvećim rivalom Habsburgovaca.

Prvo od ta spomenuta tri poglavlja će objasniti odnose Habsburgovaca (i početak tih odnosa) sa Trastamarama u Kastilji i Aragonu. Drugo poglavlje će opisati Talijanske ratove; renesansni sukob u kojem će biti uključene jedne od najmoćnijih europskih država, uključujući Maksimilijanovo Sveto Rimsko Carstvo i njegove saveznike. Treće poglavlje će ilustrirati Maksimilijanov angažman prema istočnim kraljevstvima kojima su Jagelovići na tronu. Predzadnje poglavlje će ukratko objasniti njegovu ostavštinu u kulturi, te na kraju rada će se donijeti zaključak i popis povijesnih vrela.

2. Dinastija Habsburg na prijelazu iz 14. u 15. stoljeće

Konteksta radi važno je ilustrirati prilike u dinastiji prije rođenja Maksimilijana. Dinastija Habsburg se razvijala cijelu prvu polovicu 14. stoljeća i sljedeća dva desetljeća u drugoj polovici. U to vrijeme Beč postaje habsburško sjedište, Tirol postaje habsburški posjed, uspostavlja se Bečko sveučilište, bile su dogovorene ženidbene veze sa tada carskom dinastijom Luksemburškima i implementirana je uspješna porezna politika.¹ Često su austrijski vojvode imali za suvladare (službeno ili neslužbeno) svoju braću da se izbjegnju obiteljske svađe. 1382. Habsburzi izbijaju na Jadransko more, nastojeći tamo uznemiriti mletačku nadmoć. No u 80-tim godinama 14. stoljeća uspon obitelji doživljava stagnaciju. Problem je uzrokovan neslaganjem suvladara Alberta III. i njegovog mlađeg brata Rudolfa III. te podjelom dinastije na „Albertinsku“ liniju (koja izumire smrću Ladislava Posmrtnog 1457.) i „Leopoldinsku“ liniju sporazumom u Neubergeru 1379. godine. Albert je time dobio Gornju i Donju Austriju (sjeverno područje oko Beča u današnjoj Austriji) dok je Leopold dobio Štajersku, Korušku, Kranjsku, Primorje, Tirol i Vanjsku Austriju.²

Grananje dinastije je imalo za posljedicu razliku u politici prema drugim srednjovjekovnim državama i dinastijama, razliku u ambicijama (Albertinci su imali u planu savez sa carem Žigmundom Luksemburškim dok su Leopoldinci imali pretenzije prema Švicarskoj i Veneciji) a i često su se znali nalaziti u suprotnim taborima. Još jedan udarac je bio razdvajanje leopoldinskog ogranka na tirolski i štajerski. Rodonačelnik štajerskog ogranka je Ernst (zvani Željezni, u posjed

¹Benjamin Curtis, *The Habsburgs: The History of a Dynasty* (London: Bloomsbury, 2013), 39.

²Benjamin Curtis, *The Habsburgs*, 42-43.

dobio Štajersku, Korušku, Kranjsku i Primorje), dok je rodonačelnik tirolskog ogranka bio Fridrik (zvan Fridrik Praznih Džepova, u posjed dobio Tirol i Vanjsku Austriju). Fridrik Praznih Džepova je sa svojom nesposobnom vladavinom izgubio sve habsburške posjede u Švicarskoj, sukobio se sa carem Žigmundom Luksemburškim, te je zbog pomirenja morao platiti ogromnu svotu novca.³

Ernest je za razliku od njegovog brata Fridrika bio više sposoban, unaprjeđujući gospodarstvo na njegovim posjedima. Albertinska grana je bila u boljem položaju, tako što su bili carevi Svetog Rimskog Carstva, češki, ugarski i hrvatski kraljevi, a i uspjeli su zadržati svoj dio u Austriji, zahvaljujući primogenituri, netradicionalnim (za obitelji Svetog Rimskog Carstva) načinom nasljeđivanja u kojem se ne cjepkaju posjedi. Ernestumire 1424. godine, ostavljajući iza njega dva maloljetna sina Fridrika i Alberta. Fridrik je naslijedio sve posjede, što ga je često dovodilo u sukobe sa njegovim bratom. Fridrik III. je iskoristio dobre odnose sa ugarskim kraljem Albertom, te kada je on umro 1439. godine, elektori su Fridrika odabrali kao njemačkog kralja te je Fridrik uzeo njegovog sina Ladislava (vladara Austrije, Ugarske, Češke i Hrvatske) pod skrbništvo. Smrću njegovog strica Fridrika, Žigmund (vladar Tirola i Vanjske Austrije) također dolazi pod Fridrikovu skrb, te je Fridrik u jednome trenutku bio vladar cijele Austrije.⁴ Nakon Ladislavove smrti 1457. godine i smrti njegovog brata Alberta 1463. godine, Fridrik ujedinjuje ponovno austrijska vojvodstva u vlast jedne osobe izuzev Tirola i Vanjske Austrije koja će do 1491. godine biti i dalje pod vlašću tirolske grane Habsburgovaca, te nakon smrti zadnjeg člana tog ogranka biti pod Fridrikovom vlašću. Fridrik 1452. godine postaje carem Svetog Rimskog Carstva, a sljedeće godine Austriju diže na status nadvojvodstva. Fridrik se ženi Eleonorom od Portugala koja mu rađa petero djece, no samo dvoje doživljava odraslu dob. Kćer Kuningunda (rođ. 1465.) i sin Maksimilijan (rođ. 1459.).⁵

³Benjamin Curtis, *The Habsburgs*, 44.

⁴Benjamin Curtis, *The Habsburgs*, 57-58.

⁵Maria Helena da Cruz Coelho, „A política matrimonial da dinastia de Avis: Leonor e Frederico III da Alemanha“ *Revista Portuguesa de História* 36 (2003), br. 1, 67-68.

3. Rani život i mladost

Maksimilijan se rodio u Bečkom Novom Mjestu 22. ožujka 1459. godine, kao jedini preživjeli sin cara Svetog Rimskog Carstva Fridrika i njegove supruge Eleonore od Portugala. Njegovo djetinjstvo je bilo obilježeno unutarnjim sukobima dinastije, odnosno doba njegovog djetinjstva je bilo kada se njegov otac Fridrik sukobljavao sa Albertom, Maksimilijanovim stricem zbog posjeda u Austriji. U jednom trenutku je Maksimilijan čak bio sa svojom obitelji zatočen u dvorcu u trenutku kada je njegov stric sa svojim saveznicima opsjedao Beč.⁶Kako Mutschlechner navodi Maksimilijan je također bio predmet svađe i različitosti njegovih roditelja, a uz to imali su drukčiji način o odgajanju budućeg vladara zbog tih različitih osobnosti. Njegova majka Eleonora je bila srčanog karaktera, želeći probuditi u Maksimilijanu smisao o ponosu, dok je sa druge strane njegov otac Fridrik koji je bio izuzetno pragmatične i hladne prirode, smatrao je da je za Maksimilijana najbolji pragmatični odgoj, a najbitnije ga je naučiti njegovoj tradicionalnoj ulozi u dinastiji.⁷

U njegovoj mladosti Maksimilijan je razvio govorni defekt, uzrokovan deformiranom donjom čeljusti, razlog zbog kojeg se Fridrik bojao da će Maksimilijan biti nijem. Ova donja čeljust će kasnije biti karakteristična pojava u dinastiji Habsburg (Habsburška čeljust).⁸ Maksimilijanovo obrazovanje je bilo pod utjecajem humanističkih struja koje su se tada širile Europom: bio je učen raznim vještinama, kao što Mutschlechner navodi to su bile konjogojstvo, hortikultura i ručni rad. Maksimilijan se bavio i drugim fizičkim (Mutschlechner ih u svojem tekstu čak naziva i atletskim) aktivnostima. Od tih aktivnosti Maksimilijan se najviše bavio jahanjem, lovom i mačevanjem, a učio se i plesu.Mutschlechner naglašava da je Maksimilijan posebno u lovu i jahanju na planinskim područjima bio nadaren.⁹

⁶Martin Mutschlechner, „Maximilian I: 'Early practice maketh a master emperor...“ u *Maximilian I, 'the last knight'* (The World of Habsburg), pristup ostvaren 29.VII.2021., <https://www.habsburger.net/en/chapter/maximilian-i-early-practice-maketh-master-emperor>

⁷Martin Mutschlechner, „Maximilian I: 'Early practice maketh a master emperor...“

⁸Martin Mutschlechner, „Maximilian I: 'Early practice maketh a master emperor...“

⁹Martin Mutschlechner, „Maximilian I: 'Early practice maketh a master emperor...“

4. Ženidbene veze

Kao prestolonasljednik austrijskih zemalja i Svetog Rimskog Carstva, Maksimilijan je često putovao sa svojim ocem po Carstvu, tražeći podobnu kandidatkinju za njegovu ženu. Maksimilijan se ženio tri puta, a samo je iz prvog braka imao djece. Kao četrnaestogodišnjak, Maksimilijan je sa svojim ocem došao na dvor Karla Burgundskog (zvanog Hrabri) koji je htio podići svoje zemlje s nivoa vojvodstava i kneževina na nivo kraljevstva.

4.1 Marija Burgundska

Maksimilijan se oženio za Karlovu kćer jedinicu, Mariju Burgundsku (Vidi: Prilog 1). Marija, kao nasljednica zemalja kojima je vladao njen otac Karlo je bila veoma poželjna udavača. No problem je nastao zbog toga što su postojale napetosti između očeva zaručenog para. Fridrik je imao sumnje prema Karlu, jer je vjerovao da bi Karlo samo iskoristio krunidbu i na neki način preuzeo vlast u Carstvu, dok je Karlo požurivao sa krunidbom.¹⁰ Političke okolnosti su nadalje dovele habsburške planove za Burgundiju u ugrožen položaj nakon što je Karlo preminuo u bitci kod Nancya. Ovu je priliku iskoristio francuski kralj Luj XI. Da pokuša spriječiti direktnu granicu sa habsburškim zemljama, na način da je poslao svoju vojsku na zemlje kojima je sada zavladao Marija Burgundska te je još Luj XI. zahtijevao da se Marija uda za njegovog sina prestolonasljednika Karla.¹¹ No Marija se ipak odlučila za Maksimilijana. Maksimilijan se oženio za Mariju u Brugesu, te je mu je odmah bio zadatak kao *iure uxoris* vojvode Burgundije da očuva zemlje njegove žene. Uskoro je uslijedio rat između Maksimilijana i francuskog kralja Luja, koji je završio sporazumom 1481. godine, u kojem je Maksimilijan ipak ustupio neke teritorije burgundskih zemalja Francuskoj.¹² Brak je trajao veoma kratko, jer je već 1482. godine Marija umrla, ostavljajući sina Filipa i kćer Margaretu, te je time vladarom burgundskih zemalja postao njegov sin Filip. Curtis navodi ovo kao dodatan problem Maksimilijanovoj vladavini u Burgundiji i Niskim Zemljama, jer su flamanski plemići zahtijevali skrbništvo nad Filipom.¹³

¹⁰John S.C. Abott. *History of Habsburg Empire*. (Prag: Madison & Adams Press, 2018.), 63.

¹¹John S.C. Abott. *History of Habsburg Empire*, 63.

¹²Benjamin Curtis, *The Habsburgs*, 64.

¹³Benjamin Curtis, *The Habsburgs*, 64.

U prvome desetljeću njegove vladavine u zemljama pod vlašću njegovog sina Maksimilijan je nastojao suzbijati pobune i nezadovoljstvo plemića sa Maksimilijanovom politikom upravljanja, te je čak 1488. godine kako Curtis navodi Maksimilijan bio zatočen u Brugesu od strane pobunjenika.¹⁴

4.2 Anja od Bretanje

Anja od Bretanje, ili Anja Bretonska je bila posljednji potomak dinastije Montfort, obitelji koja je vladala Bretanjom (ili Bretonijom) kao vojvode. Bretonsko vojvodstvo se također kao i Burgundija nalazilo u nepovoljnom položaju, no razlika je u tome što je vojvodstvo obuhvaćalo istoimeni poluotok na obali zapadne Francuske, odnosno bilo je kompletno okruženo francuskom krunom. Bretonski vojvode su dugo odolijevali pokušajima francuskih vladara u njihovom nastojanju da podčine vojvodstvo. Smrću Anjinog oca Franje II., javlja se ozbiljna kriza nasljeđivanja. Anja, tek djevojčica od 11 godina postaje vojvotkinjom bretonskom 1488. godine. Bila je veoma poželjna udavača brojnim vladarima, no odluke njenih regenata je ograničavao francuski kralj. Zbog želje njenog oca za samostalnošću Bretonije od Francuske, Anja se 1490. godine zaručuje za Maksimilijana, koji je već prije četiri godine izabran za rimsko-njemačkog kralja.¹⁵

Ovo je razljutilo francuskog kralja Karla, koji nije pristao na ovaj dogovor. Karlo je razriješio svoje zaruke sa Maksimilijanovom kćeri Margaretom, te je uzeo kao taoca. Napao je Bretoniju te je natjerao Anju da se rastane od Maksimilijana (na temelju toga što nisu konzumirali brak). Brak između Karla i Anje je uslijedio, te će Bretonija biti integrirana kasnije u Francusko kraljevstvo.¹⁶ Bretonski saveznici Engleska, Kastilja i Austrija nisu reagirale jer je u to vrijeme Maksimilijan bio zauzet ratom za ugarsku krunu, Kastilja je ratovala sa Granadom, dok Englezi nisu mogli priuštiti još jedan rat sa Francuskom. Maksimilijanu će kasnije biti nadoknađen ovaj gubitak kada mu francuski kralj vrati određene posjede koje je uzeo nakon rata za Burgundiju.

¹⁴Benjamin Curtis, *The Habsburgs*, 65.

¹⁵Louisa Stuart Costello, *Memoirs of Anne, Duchess of Brittany, Twice The Queen* (Ann Arbor: Michigan University, 1855), 127-129.

¹⁶Louisa Stuart Costello, *Memoirs of Anne, Duchess of Brittany, Twice The Queen*, 156.

4.3 Bianca Maria Sforza

Iz ove krize u Bretoniji može se reći da je Francuska izašla kao pobjednik, a situacija u kojoj bi ona bila okružena habsburškim zemljama je uspješno izbjegnuta. U to vrijeme rat za ugarsku krunu bio završen, a Maksimilijan okreće svoju pozornost na južne granice Carstva. Sjeverna Italija u doba renesanse će postati veoma poželjan teritorij za kontrolu između Francuske i Austrije. 1494. godine milanskim vojvodom postaje Ludovik Sforza (zvani *Il Moro*, što na talijanskom znači Maur, a nazvan je tako zbog svog tamnog tena). Dugovječna težnja milanskih vojvoda je bila dobiti investituru, odnosno priznanje vojvodske titule od strane cara Svetog Rimskog Carstva, a car je u to vrijeme već godinu dana Maksimilijan I., naslijedivši svog oca Fridrika. Zbog geopolitičkih komplikacija, Milan se našao na meti saveza predvođenog Francuskom, te tako Maksimilijan sklapa brak sa Ludovikovom nećakinjom Bianca Marijom Sforzom 1494. godine. Maksimilijan je potvrdio Ludovikovu titulu te je sklopio savez sa Milanom, a Maksimilijan je još zauzvrat dobio i kao Biancin miraz 400,000 dukata.¹⁷ Što se detaljnije tiče Maksimilijanova i Biancina braka, oni nisu imali djece, a Bianca je bila prva Maksimilijanova supruga koja se nazivala caricom Svetog Rimskog Carstva. Ovaj brak je važan jer su se ovime Habsburzi umiješali direktnije u Talijanske ratove.

¹⁷Jane Black. *Absolutism in Renaissance Milan: Plentitude of Power the Visconti and the Sforza 1329 – 1535*. (New York: Oxford University Press, 2009.), 83-84.

5. Upravljanje Carstvom

Maksimilijanova vladavina kao car Svetog Rimskog Carstva u literaturi se ilustrira kao vladavina puna problema. Maksimilijan je krunjen rimsko-njemačkim kraljem 1486. godine u Aachenu. Ova titula se smatra prvim korakom do carske titule, te se često njom okrunjuju nasljednici careva Svetog Rimskog Carstva koji su odabrani od elektora, a još nisu primili carske regalie. Maksimilijan je kao car Svetog Rimskog Carstva i nadvojvoda Austrije naslijedio svog oca 1493. godine, iako je formalno okrunjen tek 1508. godine. Maksimilijan je naslijedio i probleme vladavine njegova oca, kao na primjer rasulo austrijskih zemalja zbog osmanskih provala i ratova sa Matijašem Korvinom s istoka. Njegov otac se smatrao nesposobnim i lijenim vladarom. Glavna filozofija i politika Maksimilijanovog upravljanja jest obrana vanjskih granica Carstva. Carstvo je bilo okruženo sa zapada Francuskom (do tada već definiranim habsburškim rivalom), sa juga talijanskim državama (koje često mijenjaju lojalnost), sa jugoistoka hrvatskim zemljama preko kojih su Osmanlije već naučili provaljivat u Kranjsku i Štajersku te sa istoka neprijateljski raspoloženoj Ugarskom i Poljskom. Maksimilijan je već prije početka svoje vladavine riješio problem obrane na zapadu (Burgundski ratovi te inkorporiranje Burgundije i Niskih zemalja u habsburške posjede) i istoku (Rat za ugarsko naslijeđe).¹⁸

Sa Francuskom i talijanskim državama Maksimilijan će se morati direktno obračunati kroz Talijanske ratove. Glavni problem Maksimilijanu je predstavljala rastuća osmanska opasnost, te je tako želio pokrenuti križarsku vojnu. Pripreme za križarsku vojnu su počele već 1493. godine, nakon što su Osmanlije provalile ponovno u Štajersku, Kranjsku i Korušku (nakon provale su se sukobili sa bansko-plemičkom vojskom Hrvatskog Kraljevstva). Maksimilijanov cilj je bio stvaranje kršćanskog saveza, te je kao priliku iskoristio Sabor u Wormsu 1495. godine, no ovaj pothvat uopće nije urodio plodom. Brojni su razlozi neuspjehu : ugarski kralj Vladislav II. Je već potpisao primirje sa Bajazidom II., francuski kralj Karlo VIII. nije htio biti sporedna uloga u ratu vođenom od strane Habsburgovaca, a i na samom kraju 1497. godine je Maksimilijan potpisao primirje sa Osmanlijama, dok je postavio vojnu granicu u Sloveniji.¹⁹ Maksimilijanova vladavina se kod određenih historiografa smatra negativnom. Primjerice Leopold von Ranke je smatrao

¹⁸Joachim Whaley. *Germany and The Holy Roman Empire, Volume I: Maximilian I to the Peace of Westphalia, 1490 – 1648*, (New York: Oxford University Press, 2012.), 31.

¹⁹Joachim Whaley. *Germany and The Holy Roman Empire, Volume I*, 70-72.

Maksimilijana jednim od onih careva koji nisu marili za njemačke probleme i interese u tome razdoblju, što je razlog sporog razvoja njemačke nacije.²⁰

No može se naći protuargument ovakvim mišljenjima, jer kako već Whaley objašnjava, Maksimilijan je poduzimao određene korake u nastojanju da konsolidira i očuva granice Svetog Rimskog Carstva.²¹ Također su kritike bile i na njegovo gledište na vladarske obitelji zemalja Svetog Rimskog Carstva, u smislu da ih je Maksimilijan gledao kao juniore spram Habsburga i ostalih europskih dinastija, što je možda i razlog zašto Maksimilijan nije svoju djecu i unučad vjenčavao za njih.²² Ovo je i dalje služilo u korist Maksimilijanu, jer je on mogao biti neutralni i nepristrani posrednik u slučaju svađa i sukoba tih srednjovjekovnih država Carstva. Što se tiče izravnih odnosa sa tim zemljama Carstva, glavna ambicija Maksimilijana je bila osigurati carski porez te uvesti Carsku vojsku, što nije urodilo plodom jer vladari tih zemalja nisu htjeli veliku centralizaciju. Primjerice, u Wormsu je Maksimilijan tražio četiri milijuna guldena u svrhu križarske vojne, a dobio je od njemačkih država samo 250,000.²³

1500. godine Maksimilijanova vladavina se našla u velikoj opasnosti, kada su određeni njemački grofovi iskoristili Maksimilijanove neuspjehe u sprječavanju osamostaljenja Švicarske te poraza u Švapskom ratu te u Nürnbergu uspostavili Carsko regentsko vijeće (*Reichsregiment*), no to je kratko trajalo te je već Maksimilijan 1502. vratio svoju vlast.²⁴ Još jedna zanimljiva reforma koju je Maksimilijan uspješno implementirao je uvođenje Carskih okruga, regionalnih administrativnih jedinica. 1518. godine Maksimilijan ponovno poziva na još više ambiciozniju križarsku vojnu (riječ je o zamišljenom savezu Maksimilijana, Moskovske velike kneževine te Perzijskog carstva) koja bi oslobodila Konstantinopol, sjevernu Afriku i Jeruzalem, no to naravno nikad nije zaživjelo.²⁵

²⁰Joachim Whaley. *Germany and The Holy Roman Empire, Volume I*, 72.

²¹Joachim Whaley. *Germany and The Holy Roman Empire, Volume I*, 68.

²²Joachim Whaley. *Germany and The Holy Roman Empire, Volume I*, 72.

²³Joachim Whaley. *Germany and The Holy Roman Empire, Volume I*, 73.

²⁴Joachim Whaley. *Germany and The Holy Roman Empire, Volume I*, 76.

²⁵Joachim Whaley. *Germany and The Holy Roman Empire, Volume I*, 71.

6. Odnosi prema kastiljskim i aragonskim krunama

Od ranosrednjovjekovnih graničnih država na sjeveru Iberskog poluotoka, Kraljevstvo Kastilja te Kraljevstvo Aragon su do kraja srednjeg vijeka izrasle u jedne od najmoćnijih i najutjecajnijih srednjovjekovnih ili ranonovovjekovnih kraljevstava. 1490. godine Kastiljsko Kraljevstvo (ili Kastilja-Leon) se protezalo na većinu područja današnje Španjolske (središnji i sjeverozapadni dio), dok su se aragonske zemlje protezale istočnom obalom od Valencije sve do granice s Francuskom, a kao najveću regiju koja je bila posjed je Katalonija. Također su tu bile i druge države, kao što su Portugalsko Kraljevstvo, Kraljevstvo Navara te na jugu ostatak nekadašnje muslimanske vlasti, Granadski emirat. U 15. stoljeću dinastija Trastamara je uspjela doći na vlast i u Aragonu i u Kastilji, no ipak su bila dva ogranka koja su često bili i neprijateljski raspoloženi. 1469. godine se dogodio važan događaj – Ibersko vjenčanje, odnosno ženidba između aragonskog kralja Ferdinanda i kastiljske kraljice Izabele, posljednjeg potomka kastiljskog ogranka dinastije Trastamara, no ovi vladari su učvrstili svoju vlast tek 1469. godine (Vidi: Prilog 2).²⁶ Popularno nazivani Katoličkim kraljevima, Ferdinand i Izabela su osvojili 1491. Granadski emirat, posljednji ostatak arapske vladavine, a ovaj događaj je često uspoređivan sa osvajanjem Troje.²⁷

Nakon osvajanja Granade, Trastamara su ovladale većinom teritorija današnje Španjolske te nakon unutarnjih reformi odlučili su proširiti svoju moć van države. Naime, Ferdinand Aragonski, kao vladar Aragonske krune, je također bio kralj Sardinije i Sicilije, te također i veoma važne i najveće srednjovjekovne države na Apeninskom poluotoku, Napuljskog kraljevstva. To ga je također dovelo kao aktera u budućim Talijanskim ratovima, u kojima će biti i Austrija te Francuska. U to vrijeme je francuski kralj Karlo VIII. ozbiljno naudi Ferdinandovoj vlasti u Napulju. Dok se Karlo bavio Napuljem, kralj Ferdinand stupa u kontakt sa carem Maksimilijanom te 1496. godine po dogovoru udaje svoju kćer Ivanu (kasnije poznatu kao Ivana Luda) za Maksimilijanova sina, burgundskog vojvodu te vladara Niskih Zemalja Filipa Lijepog, a svoga sina te prestolonasljednika

²⁶Teofilo F. Ruiz. *Spain's Centuries of Crisis*. (Oxford: Blackwell Publishing, 2007.), 13-14.

²⁷William H. Prescott. *History of The Reign of Ferdinand and Isabella, The Catholic*. (Cambridge: Harvard University, 1838.), 102.

španjolskih kraljevstava Ivana za Maksimilijanovu kćer Margaretu, uz dodatni uvjet da neće biti davanih miraza u ovim brakovima.²⁸

Na ovaj je način Maksimilijan učvrstio njegovo geopolitičko polukruženje Francuske. 1497. godine dinastija Habsburg slučajem okolnosti u potpunosti mijenja situaciju na Pirinejskom poluotoku. 4. listopada 1497. godine umire jedini sin Ferdinanda i Izabele, Ivan Asturijski.²⁹ Godinu dana kasnije umire i Izabela od Portugala, najstarije dijete Katoličkih kraljeva. Time Filip na pravo njegove žene Ivane je prestolonasljednik kastiljskih i aragonskih kruna. Izabela Kastiljska umire 1503. godine, a 1506. godine i Maksimilijanov sin Filip umire. Ovo je stvorilo situaciju u kojoj Ivana, Izabelina kćer postaje kastiljskom kraljicom, a Karlo, sin Filipa i Ivane te Maksimilijanov unuk, postaje burgundskim knezom. Nedugo zatim i Ferdinand Aragonski umire 1516. godine, te time Maksimilijan je omogućio svome unuku Karlu vladavinu nad Španjolskom, Niskim zemljama, Napuljem, Sardinijom, Sicilijom i Burgundijom.³⁰ Od tad počinje vladavina dinastije Habsburg u Španjolskoj, koja će trajati sve do 1700. Godine, a sadržavati će period kolonijalnog razvoja, geografski otkrića, zlatnog doba španjolske umjetnosti te konačno ujedinjenje dvaju najvećih španjolskih kraljevstava, Kastilje i Aragona.

²⁸William H. Prescott. *History of The Reign of Ferdinand and Isabella, The Catholic*, 348.

²⁹William H. Prescott. *History of The Reign of Ferdinand and Isabella, The Catholic* , 357.

³⁰Benjamin Curtis, *The Habsburgs*, 83.

7. Uloga u talijanskim ratovima

Talijanski ratovi, ili Habsburg-Valois sukobi su nekoliko ratova koji su se odvijali od 1490-tih godina pa sve do polovice 16. stoljeća. Kroz 15. stoljeće sjeverni dio Apeninskog poluotoka je bio u relativno mirnome razdoblju, sve do trenutka kada dinastije Valois i Habsburg te talijanske države nisu ugledale to područje kao prostor za proširenje svoje vlasti i moći. Na ovome području će se dvije rivalske dinastije najčešće izravno odnosno vojno sukobiti. U ovim sukobima su bili i drugi utjecajni akteri uključeni, poput Mletačke Republike, Papinske Države, dinastije Trastamara. Ratovi su trajali često nekoliko godina, te bi onda potom slijedilo primirje, ili mir pa ponovni rat. Bilo je osam Talijanskih ratova, no zbog konteksta Maksimilijana Habsburškog pozornost će se obratiti samo na dva rata. Prva dionica Talijanskih ratova se naziva Prvim talijanskim ratom, ili Rat kralja Karla. Kao glavni uzrok rata jesu ambicije francuskog kralja Karla VIII. na napuljski tron te njegovo polaganje prava na krunu (kao potomak Anžuvina), ambicije su krenule tako što je Karlo potpisao već par mirovnih sporazuma sa carem Maksimilijanom (najvažniji je onaj u vezi Bretonije)³¹.

Nakon što je Ferdinand I. Napuljski preminuo (25. siječnja 1494.), kralj Karlo šalje svoje ambasadore koji na napuljskom dvoru traže krunu, prijetećim stavom.³² Ludovik „Maur“ Sforza se pridružio kralju Karlu zbog svađe sa napuljskim kraljevima. Novi kralj Napulja je postao Alfonso. Karlo je osobno sa francuskom vojskom počeo marširati prema Napulju. U to vrijeme na Apeninskom poluotoku su se stajališta prema Francuzima već počela formirati : Firenca i Venecija su ostale formalno neutralne, dok je Papinska Država (kao napuljski suveren) odlučila stati na stranu Napulja.³³ Kroz godinu dana kralj Karlo je došao do Napulja (putem je morao osvojiti Firenzu i Rim), u kojemu je Alfonso već abdicirao titulu u korist njegovog sina Ferdinanda. Karlo je sebe proglasio vladarom Napulja, ne znajući da je oko sebe stvorio anti-francuski blok, koji je iniciran od strane pape Aleksandra. U taj blok su spadali Venecija, Milan i Papinska Država. Milanski vojvoda je odlučio promijeniti snage nakon što se saznalo da francuski kralj ima težnju staviti Luju od Orleansa kao novog vojvodu.³⁴

³¹Michael Mallet, Christine Shaw. *The Italian Wars, 1494 – 1559: War, State and Society in Early Modern Europe*. (London: Pearson Education Limited, 2012.), 13.

³²Michael Mallet, Christine Shaw. *The Italian Wars, 1494 – 1559*, 14.

³³Michael Mallet, Christine Shaw. *The Italian Wars, 1494 – 1559*, 17.

³⁴Michael Mallet, Christine Shaw. *The Italian Wars, 1494 – 1559*, 8.

Maksimilijan se nije u prvim mjesecima želio miješati u ovaj sukob zbog tradicionalnog rivalstva sa Venecijom, no na nagovor pape se i on kao car uključio u sukob. 31. ožujka ove države su sklopile savez protiv Francuske, nazvan Mletačkom ligom.³⁵Ostatak rata je Karlo bježao iz Italije, povlačeći se natrag u Francusku. Prva veća bitka između dviju sukobljenih snaga je bitka kod Fornova, između desetak tisuća francuskih snaga te oko dvadeset tisuća jake venecijansko-milanske vojske. Obje strane su se smatrale pobjedonosnim; francuske snage, iako malobrojnije, nanijele su teške gubitke vojsci Lige, dok su izgubili plijen od 300,000 dukata.³⁶ Karlo je na kraju pobjegao iz Italije, a u Napulju je pomoću lokalnog plemstva i dijela svoje vojske donekle očuvao svoje osvajanje. No, kasnije se i Aragonsko Kraljevstvo pod vladavinom Ferdinanda uključilo u sukob, jer je Ferdinand Napuljski također iz dinastije Trastamara. Ubrzo su Valoisi istjerani iz Napulja, a na tron je došao Fridrik Aragonski. Situacija se ubrzo normalizirala te je i do neke razina i ostao *status quo antebellum*. No važne su se političke promjene odvile : Habsburzi i Valoisi su krenuli imati pretenzije prema Italiji, kao i Ferdinand Aragonski koji je polagao pravo na napuljski tron.³⁷

Drugi rat u kojem se Maksimilijan aktivnije uključio je rat Cambrajske lige, koji je trajao od 1508. do 1516. godine. Prije ovog rata bila su još dva, u kojima se bez Maksimilijanove intervencije promijenilo mnogo toga : novi francuski kralj Luj XII. je osvojio Milansko vojvodstvo, dok je Ferdinand Aragonski postao napuljskim kraljem. Time je Francuska postala najutjecajniji faktor u sjevernoj Italiji.³⁸Cambrajska liga je nastala aranžmanom francuskog kralja, a uz Francusku, u početku su njene članice bile Papinska Država, Mantua, Španjolska i Sveto Rimsko Carstvo. Ovaj savez je formirao kralj Luj kao savez protiv Venecije, a sve su članice imale razloga ju napasti. Maksimilijan je odlučio prvi napasti Veneciju, no biva ubrzo potučen, a krajem godine je Cambrajska liga oživjela.³⁹ Venecija je bila sama bez saveznika u ovome ratu, sve do 1510. kada papa Julije II. mijenja strane strahujući od francuske dominacije Italijom. Tada počinje kratkotrajna faza rata kada ratuju samo Francuska i Ferara protiv Venecije i pape.⁴⁰

³⁵Michael Mallet, Christine Shaw. *The Italian Wars, 1494 – 1559*, 27.

³⁶Michael Mallet, Christine Shaw. *The Italian Wars, 1494 – 1559*, 30.

³⁷Michael Mallet, Christine Shaw. *The Italian Wars, 1494 – 1559*, 34.

³⁸Michael Mallet, Christine Shaw. *The Italian Wars, 1494 – 1559*, 75 – 82.

³⁹Michael Mallet, Christine Shaw. *The Italian Wars, 1494 – 1559*, 86 – 87.

⁴⁰Michael Mallet, Christine Shaw. *The Italian Wars, 1494 – 1559*, 97 – 102.

Papa Julije ponovno pokreće drugi savez, zvan Sveta liga (u kojoj su ponovno Španjolska i Sveto Rimsko Carstvo), želeći istjerati francuski utjecaj sa Apeninskog poluotoka.⁴¹ Krajnja faza rata se ponovno mijenja kada Venecija staje na Francusku stranu zbog papinih prijetnji, a završava neuspješnom Maksimilijanovom ekspedicijom na Veneciju.⁴²

8. Pretenzije prema istoku

Na istoku Carstva i Austrije su bila tri moćna kraljevstva, Ugarsko, Bohemsko i Poljsko Kraljevstvo. Kroz povijest su se odnosi ovih kraljevstava često mijenjali sa Austrijom, a najistaknutiji odnosi su bili kada su Austrija, Češka i Ugarska bile u personalnoj uniji pod Habsburzima (Albertom i Ladislavom). Odnosi će se ponovno promijeniti za vrijeme vladavine Matijaša Korvina. Maksimilijanov otac Fridrik je smatrao sebe ugarskim kraljem, čak je imao i Sveti krunu Ugarske kod sebe, a Matijaša nije smatrao legitimnim kraljem. Kralj Korvin je do tad već uspostavio svoju vlast u zemlji. 1463. godine dvojica vladara su sklopili sporazum u Bečkom Novom Mjestu, gdje je uz određenu svotu kralju Korvinu vraćena kruna.⁴³ Mir je trajao između dvije države, sve do 1478. godine. Zbog nastojanja novog češkog kralja Vladislava II. Jagelovića (koji je izgubio Moravsku, Šlesku i Lužice nakon rata sa Korvinom) da se pokrene anti-ugarska koalicija izbija austrijsko-ugarski rat koji će trajati deset godina. Superiornosti Korvinove Crne vojske tjera cara Fridrika na primirje. Rat je okončan 1488. godine ugovorom u Sankt Poeltenu (Sveti Hipolit) na datum 16. Prosinca, u kojemu je Matijaš pod svoju vlast stavio Donju Austriju i Štajersku.⁴⁴

Tako su Habsburzi po prvi put izgubili svoje glavne nasljedne zemlje, iako je to bilo samo privremeno. Korvinovom smrću 1490. godine započinje rat za ugarsku krunu. Glavni pretendenti su Vladislav Jagelović, kralj Češke, Ivaniš Korvin, Matijašev nezakoniti sin, slavonski herceg i vlasnik brojnih posjeda u Ugarskoj te Maksimilijan I. Habsburški. Vladislav je uživao veliku potporu ugarskih velikaša, te je nakon par vojnih uspjeha natjerao Ivaniša na mir, potvrđujući mu njegove posjede, a zauzvrat dobivši priznanje ugarskog kralja.

⁴¹Michael Mallet, Christine Shaw. *The Italian Wars, 1494 – 1559*, 103.

⁴²Michael Mallet, Christine Shaw. *The Italian Wars, 1494 – 1559*, 119, 132 - 133

⁴³Pal Engel, *The Realm of St Stephen: A History of Medieval Hungary, 895 – 1526*. (London: I.B. Tauris Press, 2001.), 299

⁴⁴Pal Engel, *The Realm of St Stephen*, 306.

Maksimilijan, koji je u to vrijeme bio rimsko-njemački kralj je uputio svoju vojsku na Ugarsku. Mirom u Požunu 7. studenog 1491. je završen rat u kojemu je Vladislav priznat za kralja, no Ugarsko kraljevstvo je moralo vratiti sve posjede u Austriji Habsburzima.⁴⁵ Ovim mirom nisu bile zadovoljne ni jedna ni druga strana (Maksimilijan je imao ambicije uzeti krunu, dok su ugarski velikaši htjeli zadržati austrijske posjede). Sljedeća dva desetljeća Ugarsko kraljevstvo je propadalo vojno i financijski. Slijedom poboljšanja diplomatskih odnosa, Vladislav II. saziva sastanak triju vladara srednje Europe, uz njega to su njegov brat Žigmund I. „Stari“, kralj Poljske te Maksimilijan. Sastanak se održao u Beču, a poznatiji je po imenu Prvi bečki kongres (Vidi: Prilog 3). Trojica vladara su raspravljali o budućnosti srednje Europe, a ugovor je potpisan na dan 19. srpnja 1515. godine. U ugovoru se Maksimilijan obvezuje pomoći kralju Žigmundu protiv Teutonskog reda u Baltiku, a dogovorene su i ženidbene veze Maksimilijanovih i Vladislavovih potomaka : Maksimilijanova unuka Marija će se udati za Vladislavova sina Ludovika, a Vladislavova kćer Ana će se udati ili za Maksimilijana ili za Maksimilijanova drugog unuka, Ferdinanda.⁴⁶ Smrću Vladislava sljedeće godine na tron Ugarske i Češke dolazi Ludovik II., koji će vladati samo deset godina, a na temelju ovog ugovora će Habsburzi zavladatai Češkom, Ugarskom i Hrvatskom 1527. godine, a vladavina dinastije Habsburg na tim područjima će potrajati sljedećih 391 godinu.

⁴⁵Pal Engel, *The Realm of St Stephen*, 345 – 347.

⁴⁶Pal Engel, *The Realm of St Stephen*, 365.

9. Smrt i ostavština

Maksimilijan umire 12. siječnja 1519. godine u Welsu. Do tad je njegov unuk Karlo već postao vladarom burgundskih i nizozemskih zemalja, a zbog neočekivane smrti Ferdinanda Aragonskog i kralj Kastilje, Leona, Aragona, Sicilije, Napulja i Sardinije. Ovo nije bilo po planu, jer se očekivalo za Karlovog mlađeg brata Ferdinanda (koji je bio i odgojen u Španjolskoj da preuzme vlast u tim zemljama) da postane španjolskim kraljem. Tako je Španjolskom zavladao kralj koji nije nikad ni bio u Španjolskoj, a španjolski plemići su htjeli Ferdinanda. Maksimilijan je zadnje godine svoje vladavine osiguravao Karlu titulu cara Svetog Rimskog Carstva. Nakon što je Maksimilijan umro, Karlo biva izabran za cara, no njegov djed je platio elektorima vrtoglavih 835,000 florina.⁴⁷

Maksimilijan je bio veoma popularan vladar, te je nastojao očuvati svoje ime kroz kulturu (književnost, slikarstvo itd.). Dao je napisati autobiografska djela (napisana u romantičarskom i često glorificiranom tonu), *Weisskoenig* („Bijeli Kralj“), *Theuerdanki Freydal*. Djelo Freydal je posebno specifično, jer se tu može vidjeti Maksimilijanova očaranost sa viteštvom i viteškim turnirima, pa zato nije ni čudo što ga se u njemačkoj historiografiji često naziva i „Posljednjim vitezom“ kao što ga Mutschlechner zove, jer je sebe predstavljao kao svojevrsno utjelovljenje srednjovjekovnog ideala.⁴⁸ Maksimilijan te njegova žena i djeca su bila tema brojnih slika i drvoreza. Njegova ostavština je čak i nedavno slavljena. 2019. godine, točno 500 godina nakon njegove smrti austrijska savezna država Tirol odlučila je obilježiti tu godinu kao Maksimilijanovu godinu, te su njemu u čast organizirani razni kulturni, edukacijski i zabavni programi, a ove svečanosti su se posebno odvale u Innsbrucku, gradu u kojem je Maksimilijan jedno vrijeme stolovao i izgradio crkvu.⁴⁹

⁴⁷Benjamin Curtis, *The Habsburgs*, 83.

⁴⁸Martin Mutschlechner, „Maximilian I: art in the service of politics“, u *Maximilian I, 'the last knight'* (The World of Habsburgs), pristup ostvaren 29.VII.2021., <https://www.habsburger.net/en/chapter/maximilian-i-art-service-politics>

⁴⁹„The Year of Maximilian 2019“, pristup ostvaren 29.VII.2021., <https://maximilian2019.tirol/en/>

10. Zaključak

Doba Maksimilijana I. Habsburškog su doba prekretnice europske povijesti, kako u kulturnom, političkom tako i u gospodarskom i vojnom smislu. Na prijelazu stoljeća završio je srednji vijek, a počeo je novi vijek. Također se smatra da je u ovome razdoblju viteštvo također zamrlo kao poželjna vrlina i ideal. U ovoj promjeni se našla i dinastija Habsburg, koja je proširila svoj utjecaj izvan granica Sveto Rimskog Carstva, a kao za zasluge pokretača ovog razvoja bi se mogle uglavnom pripisati Maksimilijanu. Iako nije doživio početak vrhunca moći habsburške dinastije u kojem su uživali njegovi unuci Ferdinand i Karlo, može se reći da je Maksimilijan za njih to osigurao svojom vještom dinastičkom politikom (Karlo i Ferdinand su vladali praktički polovicom Europe : Ugarskom, Hrvatskom, Češkom, Austrijom, Burgundijom, Niskim Zemljama, Španjolskom i Napuljem). Čak je i sam Maksimilijan osmislio izreku *Bella gerantalli, tu felix Austria nibe* (Neka drugi ratuju, ti sretna Austrijo ćeš se vjenčati), što bi upravo označavalo Maksimilijanovu politiku. No, i dalje brojni njemački historiografi ocjenjuju njegovo carevanje kao neenergetično (kao i Fridrikovo), sa puno problema i nedovoljno reformi.

Ovo govori dovoljno da je Maksimilijan bio monarh prosječne, možda čak i ispodprosječne kvalitete, no zasigurno je bio uspješan dinast. Austrijska povijest ga više slavi, a i zbog njegove uloge u izgradnji austrijskih gradova i književnosti se mu i u suvremeno doba zna odati počast. Zbog Maksimilijana je i započeo taj fenomen koji se veže uz habsburške države : njihov multietnički karakter. Španjolski (Karlov) ogranak dinastije će se održati do početka 18. stoljeća, a u to vrijeme će Španjolska postati kolonijalno carstvo, te će nakratko biti i u uniji sa Portugalom. Austrijski (Ferdinandov) ogranak će opstati sve do Marije Terezije, te će se od tad dinastija zvati Habsburg-Lothringen. Ova dinastija će upravljati najvećom srednjoeuropskom državom sve do kraja novog vijeka (1918. godine). Može se zaključiti ipak činjenica da je Maksimilijan ispunio određenom dozom stvarnosti moto njegova oca, A.E.I.O.U. (*Austria est imperare orbi universo*, što bi na hrvatskom otprilike značilo : „Austrija ima pravo vladati svijetom“).

Literatura

Black, Jane. *Absolutism in Renaissance Milan: Plentitude of Power the Visconti and the Sforza 1329 – 1535*. New York: Oxford University Press, 2009.

da Cruz Coelho, Maria Helena., „A política matrimonial da dinastia de Avis: Leonor e Frederico III da Alemanha“ *Revista Portuguesa de História* 36 (2003), br. 1, 41-70.

Curtis, Benjamin. *The Habsburgs: The History of a Dynasty*. London: Bloomsbury, 2013.

Engel, Pal. *The Realm of St Stephen: A History of Medieval Hungary, 895 – 1526*. London: I.B. Tauris Press, 2001.

Mallet, Michael, Shaw, Christine. *The Italian Wars, 1494 – 1559 : War, State and Society in Early Modern Europe*. London : Pearson Education Limited, 2012.

Mutschlechner, Martin. „Maximilian I : art in the service of politics“, u *Maximilian, 'the last knight'* (The World of Habsburg), pristup ostvaren 29.VII.2021., <https://www.habsburger.net/en/chapter/maximilian-i-art-service-politics>

Mutschlechner, Martin. „Maximilian I: 'Early practice maketh a master emperor...““, u *Maximilian, 'the last knight'* (The World of Habsburg), pristup ostvaren 29.VII.2021., <https://www.habsburger.net/en/chapter/maximilian-i-early-practice-maketh-master-emperor>

Prescott, William H. *History of The Reign of Ferdinand and Isabella, The Catholic*. Cambridge: Harvard University, 1838.

Ruiz, Teofilo F. *Spain's Centuries of Crisis*. Oxford: Blackwell Publishing, 2007.

S.C. Abott, John. *History of Habsburg Empire*. Prag: Madison & Adams Press, 2018.

Stuart Costello, Louisa. *Memoirs of Anne, Duchess of Brittany, Twice The Queen*. Ann Arbor: Michigan University, 1855.

Whaley, Joachim. *Germany and The Holy Roman Empire, Volume I: Maximilian I to the Peace of Westphalia, 1490 – 1648*, (New York: Oxford University Press, 2012.)

„The Year of Maximilian 2019“, pristup ostvaren 29.VII.2021., <https://maximilian2019.tirol/en/>

Prilozi

Prilog 1. Posmrtni portret Marije Burgundske, o. 1500, izvor: https://www.wga.hu/html_m/r/reiser/maryburg.html (29. srpnja 2021.)

Prilog 2. Vjenčani portret Katoličkih kraljeva, izvor: <http://www.ub.edu/duoda/diferencia/html/en/galeria.html> (29. srpnja 2021.)

Prilog 3. Djelo Jana Matejka koji prikazuje susret triju vladara u Beču, izvor: <https://historia.org.pl/2015/06/03/dyplomata-musi-dobrze-znac-historie-2/> (29. srpnja 2021.)